

Nr 241.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen om höjande av andra huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ersättning åt domare, vittnen och parter; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels — under förutsättning att riksdagen antager det förslag till lag om fri rättegång, varom särskild proposition, nr 118, till riksdagen avlåtits — medgiva, att den kostnad, som enligt nämnda lagförslag skall gäldas av allmänna medel, må bestridas från det under andra huvudtiteln å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter,

dels och — under förutsättning att riksdagen lämnar berörda medgivande — höja nyssnämnda förslagsanslag från dess nuvarande belopp 300,000 kronor med 75,000 kronor till 375,000 kronor.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 14 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Ang. höjande
av ordinarie
förslags-
anslaget till
ersättning åt
domare,
vittnen och
parter.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Löfgren, anmälde ärende rörande proposition till riksdagen om *höjande av andra huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ersättning åt domare, vittnen och parter.*

Därvid anförde föredraganden:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t vid punkt [21] under andra huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avvaktan på proposition med förslag till lag om fri rättegång, i det till ersättning åt domare, vittnen och parter under andra huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget måtte beräknas en förhöjning från dess nuvarande belopp 300,000 kronor med 75,000 kronor till 375,000 kronor.

Sedan berörda lagförslag numera blivit genom proposition nr 118 förelagt riksdagen till antagande, anhåller jag att nu få till närmare prövning upptaga spørsmålet om den ifrågasatta anslagshöjningen.

Härvid vill jag till en början erinra därom, att det förslag till lag om fri rättegång, som, på sätt nyss nämnts, hänskjutits till riksdagens avgörande, är i sak lika med det lagförslag i samma ämne, som genom proposition nr 331 förelades 1918 års lagtima riksdag, men då på den grund, att lagutskottet icke medhann att ägna det-samma vederbörlig granskning, av riksdagen lämnades utan bifall.

Med avseende å den höjning av nu ifrågavarande anslag, som skulle påkallas av ett bifall till omförmälda lagförslag, torde det tillåtas mig att återropa vad jag i detta hänseende yttrade till statsrådsprotokollet den 7 maj 1918 vid avlåtandet av proposition nr 420 till 1918 års lagtima riksdag om höjande av nu förevarande anslags belopp. Jag yttrade då beträffande den höjning av anslaget, som borde bliva en följd av det då föreliggande lagförslagets upphöjande till lag, följande:

»I 2 § av detta lagförslag, som genom propoistion nr 331 förelagts riksdagen, föreskrives, beträffande fri rättegång vid underrätt, att part, som beviljats fri rättegång, skall bland annat åtnjuta förmånen att av allmänna medel skola gäldas expeditionslösen, kostnad för delgivning av stämning, vittnesinkallelser och sådana rättens beslut, varav motparten skall erhålla del, samt ersättning till av parten återopade vittnen, såvida deras hörande ej utan skäl påkallats, så ock ersättning till tjänsteman för särskild förrättning eller å tjänstens vägnar förskjuten kostnad. I samma paragraf stadgas tillika, att, där så finnes erforderligt för behörigt anhängiggörande eller utförande av partens talan, lämplig person skall kunna förordnas att mot ersättning av allmänna medel biträda parten i rättegången. Beträffande fri rättegång i hovrätt och hos Konungen meddelas därefter likartade bestämmelser i 10 och 11 §§ av lagförslaget. Därjämte stadgas i 12 §, att i fråga om part, som åtnjutit fri rättegång, skall av allmänna medel gäldas all nödig förrättningskostnad för verkställighet av dom eller utslag i målet, i den mån denna kostnad ej kan av tappande parten uttagas.

De sakkunniga, vilka avgivit det betänkande, som ligger till grund för nu ifrågavarande lagförslag, hava väl framhållit, att de kostnader, som komma att tillskyndas statsverket till följd av den fria rättegångens genomförande, icke låte sig på förhand med bestämdhet beräknas, men de hava dock med ledning av bland annat dels de kostnader, statsverket haft för tillhandahållande av rättegångsbiträde åt häktade, dels ock vissa inom processkommissionen utarbetade statistiska tabeller över av underrätterna avgjorda civila mål, i vilka protokoll till följd av fattigdom avgiftsfritt utlämnats, verkställt några approximativa beräkningar angående de kostnader, som den föreslagna lagstiftningen skulle komma att tillskynda statsverket (sid. 39—42 i de sakkunnigas betänkande). De sakkunniga hava därvid kommit till den slutsatsen, att man med någon grad av visshet torde kunna utgå ifrån, att statsverkets totalomkostnader för de mål, vari fri rättegång beviljats, under ett år icke skola komma att överstiga 150,000 kronor. Av detta belopp skulle emellertid, med ledning av den utredning de sakkunniga förebragt, minst hälften kunna antagas komma att återinflyta till statsverket därigenom, att tappande parter förpliktades att återgälda kostnaderna.

De sålunda gjorda beräkningarna skulle alltså leda till det resultat, att statsverkets kostnader för genomförande av lagen om fri rättegång kunna antagas icke komma att överstiga 75,000 kronor om året.

På sätt jag redan gjort gällande vid punkt 16 under andra huvudtiteln i årets statsverksproposition, torde det icke vara erforderligt att i riksstaten uppföra ett särskilt anslag för ifrågavarande ändamål, utan torde utgifterna därför lämpligen kunna bestridas från nu förevarande anslag till ersättning åt domare, vittnen och parter. Medgivande härtill torde i detta sammanhang böra äskas av riksdagen ävensom anslaget belopp bestämmas med hänsyn till det sålunda nytillkomna anspråket på detsamma.»

Vad jag sålunda yttrat äger fortfarande sin giltighet och får jag därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels — under förutsättning att riksdagen antager det förslag till lag om fri rättegång, varom särskild proposition, nr 118, till riksdagen avlåtits — medgiva, att den kostnad, som enligt nämnda lagförslag skall gäldas av allmänna medel, må bestridas från det under andra huvudtiteln å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter,

dels ock — under förutsättning att riksdagen lämnar berörda medgivande — höja nyssnämnda förslagsanslag från dess nuvarande belopp 300,000 kronor med 75,000 kronor till 375,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Adil Wifvesson.